

УДК725.82.04

*д. арх. проф. Проскуряков В.І., аспірант Філіпчук Ю.В.,
Національний Університет «Львівська Політехніка»,
кафедра дизайну архітектурного середовища.*

ГІПОТЕЗА АРХІТЕКТУРНОГО ТВОРЕННЯ ТЕАТРАЛЬНО-ВИДОВИЩНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ НА ПРИКЛАДІ РОЗБУДОВИ ЛЯЛЬКОВОГО ТЕАТРУ У МІСТІ КРОПИВНИЦЬКИЙ.

Анотація:

Висвітлена ідея вирішення архітектури Лялькового театру у місті Кропивницький, з її подальшим перетворенням у театральньо-видовищний дитячий центр в пошуковому проектуванні кафедри ДАС ІАРХ НУ Львівська Політехніка.

Ключові слова:

Ляльковий театр, театральньо-видовищний центр, розбудова театру, дитячий центр.

Постановка проблеми:

На початку ХХІ століття розмилися жорсткі архітектурно-типологічні межі громадських будинків і зокрема театральньо-видовищних. Досвід проектування і будівництва театрів для дітей, юнацтва, молоді, студентів в Японії, Німеччині, США, Великі Британії і інших країнах доводить, що типологічні одиниці лялькових, музичних, театрів юних глядачів і особливо знова спроектованих стають інтегрованими в синтетичні архітектурно-просторові системи з широкою функціонально-дійовою палітрою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій:

Фундаментальні дослідження і проектування професора В. Проскурякова та керованих ним вчених, викладачів та аспірантів – Б. Гоя, І. Гуменник, З. Клишко, К. Янчук, Ю. Філіпчука, Ю. Богданової, [1],[2],[4],[5] з кафедри ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська Політехніка» значно розширили типологічні межі театральних будівель, порівняно з існуючою на початку ХХІ століття в Україні. Проектування, як в напрямку традиційних рішень, серед яких пропонувалися ідеї театрів на аналогових засадах їх історичних прототипів, чи в результаті перепристосування, або ж нових рішень, але з традиційною сценографією. Серед них різноманітні українські та міські холи, українські дома, ландшафтні театри, театри в товариствах, центрах, театри лабораторії і студії. Також, як і модерні типи українських театральних об'єктів у всіх можливих напрямках – поточного, новаторського, історичного, традиційно-пошукового, міжкультурного

авангарду. Серед яких – аранжування любого середовища для побудови театрального простору; театри мобільного ландшафту; пересувні, мобільні, збірні-розбірні, мандрівні; театри гастрольні, студійні, театри-музеї, театри-виставки; духовно-релігійні театри, телешоу-театри, віртуальні театри; тотальні та монументальні театри. Та, як показував час, театральна-культурна парадигма в сучасній Україні отримала значно більшу динаміку, аніж слід було очікувати від театральної галузі на межі століть. Серед усього іншого в Україні відчувається брак проектів і наукових розвідок, щодо формування архітектури театральних-видовищних центрів для дітей та молоді.

Формування мети статті:

Метою статті є висвітлення гіпотези архітектурного творення театральних-видовищних центрів для дітей та молоді на прикладі еволюції пошукового проекту розбудови Лялькового театру у місті Кропивницький, створеного професором В. Проскуряковим і Ю. Філіпчуком в 2013 році.

Виклад основного матеріалу дослідження:

Головними ідеями рішення архітектури в цьому проекті були наступні: Ляльковий театр автори проекту запроектували в образ казкового замку, який є найпомітнішим в сформованому міському середовищі проспекту Винниченка. Металеві конструкції над вежами є декорацією та конструкцією

Рис. 1. Проект вирішення архітектури Лялькового театру у м. Кропивницький. а. Існуючий вигляд театру; б. Об'ємне вирішення з проспекту Винниченка; в. Відкритий план театру; г., д., е., є. Пропозиція вирішення подвір'я театру.

для інформативних систем. У самих вежах було запроектовано нові сходи, які сполучають ар'єрцену з підсобними приміщеннями над нею. Також проект передбачав перебудову даху зі збільшенням просторів під ним, в яких можна розмістити адміністративні приміщення.

Над фойє театру було запроектовано оранжерею у трьох рівнях – своєрідне казкове середовище, заповнене екзотичною флорою та фауною. Простір довкола театру запроектовано так, що залежно від потреби він може бути традиційним або з дитячими театралізованими ігровими майданчиками і рекреаціями. Параметри сцени практично залишились попередніми, а висоту її автори збільшили до 12 м, щоби можна було змонтувати в ній повноцінне обладнання сцени. Також це розширить сценографічну палітру, можливість швидкої заміни завіс, палет, картин дії, трансформації горизонту тощо, покращить візуальну якість загалом. Проект також розширив сценографічні можливості трансформації сцени: в глибинну, арену, трьохсторонню, поперечну. План глядацького залу за проектом зберігає попередні параметри: незначно збільшено висоту залу, запроектовано підвісні звуковідбивні конструкції, балкони, які розміщені у різних рівнях, з технічними пристроями та софітними батареями. За проектом репертуар театру розраховано на дитячі вистави (80 %) та на вистави для дорослої аудиторії (20 %). Це що стосується самого будинку театру, в найближчій перспективі (Рис. 1).

Але автори також декларували ідеї щодо розбудови цього театру і в далекій часовій перспективі. До найважливішої слід віднести пропозицію створення міського дитячого культурного центру інтегрованого з театром, з широким спектром культурно-просвітницьких функцій, де сам театр був би його складовою. За аналогією спроектованих і збудованих відомих в світі об'єктів - дитячих культурних центрів в Хуого, Окіта, Хамамацу та Окінаві (Японія); молодіжних центрів у Франкфурті - Хост (Німеччина); театру Хаф Мун у Лондоні, театру в Брно; школи в Амстердамі[3]. Визначальним в архітектурі таких дитячих культурних центрів є наступне:

Багатофункціональність - сукупність різних за функцією об'єктів, що забезпечують якісний різножанровий розвиток молоді, в якому театр відіграватиме провідну роль. Також варто підкреслити, що зі зміною моди, міняються і тенденції розвитку дозвілля, формуються нові уподобання, але це вимагає окремих розвідок. Широка функціональна забарвленість може привернути більшу увагу молоді –людей, яких важко примусити розвиватися у формально заданому напрямку, що призводить до втрати нею зацікавлення.

Сучасне театральне мистецтво в Україні, як і раніше розділене за постановочними жанрами на: Опері і балету; Драматичні; Музично-драматичні; Музкомедії; Оперети; Театри сатири; ТЮГи; Лялькові театри; Малих форм;

Телетеатри і інші ці жанри й надалі розвиваються нескоординовано, без єдиної театральньо-видовищної концепції, що відобразилось і в архітектурі самих об'єктів.

Інтеграція в довкілля – при формуванні архітектури, центри повинні бути інтегровані в природне, архітектурне, ментальне середовище місця будівництва, врахувати кліматичні, історичні, культурні особливості регіону.

Доступність – творчість центрів та його складові повинні бути зорієнтовані на різновікову аудиторію, в незалежності від ступеня освіти, віросповідань, етнічної приналежності чи політичних поглядів.

Гнучкість, трансформативність - архітектура дитячого центру повинна бути "живою" і реагувати на зміни елементів творчої комунікації, завдання національної ідеології, зміненню просторових, дійових і естетичних заходів і засобів.

Ці додаткові функції автори проекту запропонували розвинути в майбутньому, в будинку, який примикає до стін театру, зліва від головної

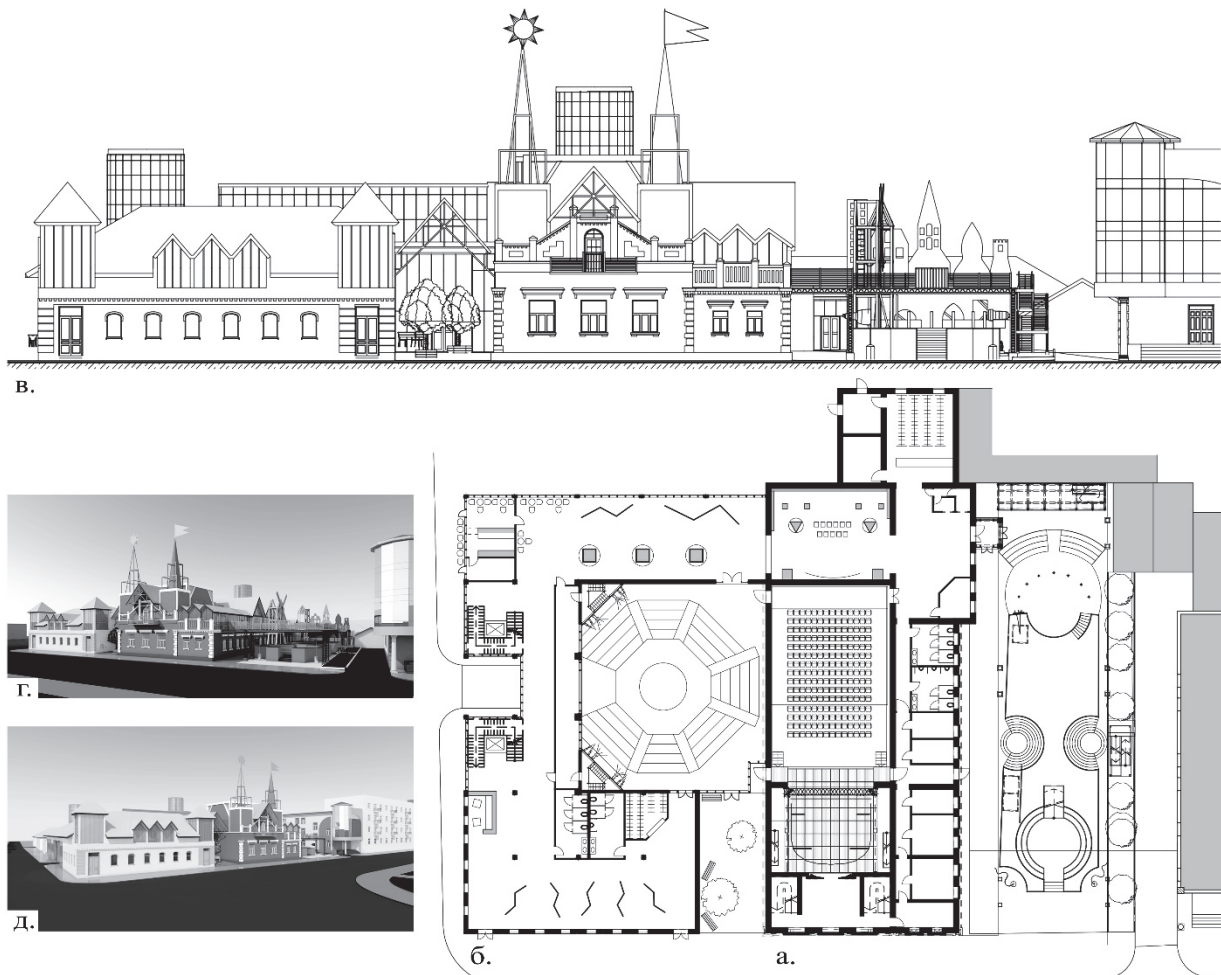

Рис. 2. Проектна пропозиція створення театральньо-видовищного центру для дітей та молоді у м. Кропивницькому. а. План театру; б. План культурно-просвітницьких просторів; в. Розгортка по проспекту Винниченка; г., д. Видяг центру з проспекту Винниченка

повздожньої осі існуючого театру. На відміну від згаданих вище в закордонних культурно-видовищних об'єктах, автори, враховуючи стан фінансування цієї галузі культури в Україні, вирішили зупинитись на наступних: збільшити площі і простір в новому комплексі за рахунок використання прилеглого будинку, в якому головним ядром має стати внутрішній дворик-арена, що може ставати середовищем для виступів танцювальних колективів, музичних і співочих ансамблів, циркових вистав, збірних концертів, тематичних вечірок, свят та урочистостей. Перехід з театру в нову будівлю запроектований через приміщення театрального музею. Який в новобудові мав бути пов'язаним простором виставки, крізь який глядачі театру можуть потрапляти в універсальний простір у внутрішньому дворіку з ареною.

У приміщеннях проекрованої будівлі, що формують фасад вулиці Декабристів, пропонується розмістити зали проб з комунікаціями та санітарними вузлами. Також в проекті передбачався в'їзд автомобілів з вулиці у мінусовий рівень, для доставки виставкового обладнання, музичної техніки, сценічних декорацій і інше. Щодо фізично існуючої частини будинку, було запропоновано зберегти існуючий фасад, що формує проспект Винниченка, з дверними та віконними отворами, а середовище інтер'єру на 1-му поверсі зробити вестибюлем, з усіма допоміжними приміщеннями, який ближче до центру цього будинку розвивається у відкриту художню студію.

У образіново-спроектованої будівлі, автори використали ідеї вирішення фасаду театру, які нагадують казковий замок, зупинившись на формах віконних прорізів, силуетах веж, вхідних брам. Матеріалами для оздоблення фасадів передбачено скло, метал, бетон, у поєднанні з дерев'яними конструкціями дахів, еркерів, сходів. Архітектура нової будівлі проектується з урахуванням образу архітектури самого театру, бути пов'язаною з ним функціонально, мати в жанровій палітрі широкий набір культурно-просвітницьких і художньо-мистецьких заходів.

Висновки:

1. Досвід експериментального, пошукового та навчального проектування в галузі театральної архітектури у місті Кропивницькому що здійснила кафедра дизайну архітектурного середовища, ІАРХ, НУ «Львівська Політехніка» доводить, що він може бути використаний в подальшому проектуванні в Україні в цілому.
2. Набутий досвід посприяє активізації науково-пошуковій роботі у вигляді навчально-семестрових, кваліфікаційних робіт рівня бакалавра та магістра, на кафедрі ДАС ІАРХ НУ «Львівська Політехніка», та в реальному проектуванні.

3. В віддаленій перспективі на кафедрі слід очікувати повноцінних наукових розвідок, узагальнених результатів, в яких можуть вплинути на виникнення нових типів театральних-видовищних будівель і зокрема для молоді.

Бібліографічні списки:

1. Проскуряков В.І. Архітектура українського театру. Простір і дія: Монографія. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, Видавництво “Срібне слово”, 2004. – 584 с.
2. В.І. Проскуряков, Ю.В. Філіпчук. Тенденції розвитку сучасної архітектури Лялькових театрів (на прикладі театру Ляльок в м. Кіровограді) // Вісник Національного університету "Львівська політехніка", Вид-во НУ «Львівська Політехніка», Архітектура. – 2014. – №793 [45]. – с. 253-255.
3. Рекомендации по проектированию театральных сооружений для детей и юношества, включая театры кукол и теней. “Гипротетр”. – М., 1991. – 93с.
4. Проскуряков В.І., Гой Б.В. «Культурологія єврейського театру України в контексті часу, дії і архітектури» – Львів: Вид.: Нац. “Львівська політехніка”, 2007 р.-108 с.
5. Kateryna Ianchuk, Zoriana Klymko. Conceptual educational projecting as a method of research and development of ideas of worldwide known architecture and art masters // Housing Enviroment - Krakov: Politechnika Krakowska, 2015. №14 - S. 136-147

Summary:

The idea of solving the architecture of the Puppet Theater in Kropivnitsky, with its subsequent transformation into the theatrical and spectacular children's center in the research designing of the Department of DAS IARH NU Lviv Polytechnic, is highlight.

Keywords:

Puppet Theater, Theater and Entertainment Center, theater building, children's center.

Резюме:

Подчеркивается идея решения архитектуры Кукольного театра в Кропивницком, с последующим ее превращением в театрально-зрелищный детский центр в поисковым проектированием кафедры ДАС.

Ключевые слова:

Кукольный театр, театр и развлекательный центр, здание театра, детский центр.